СВОБОДА
LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА“

Рôкъ V. | Мт. Кармель, Па. Четвергъ 24-го Червня 1897. | Число 26.

Календарь.

Червень.		
24	Ч.	Пресв. Евхаристіи. Онуфрія
25	П.	Акилины муч.
26	С.	Елисея. Методія патр.
27	Н.	2. ПО СОШ. Амоса. Ероп.
28	П.	Тихона чуд.
29	В.	Мануила. Исмаила
30	С.	Леонтія муч.

Змѣстъ.

ПОДЯКА.

ДОРОГІЙ РОДИМЦѢ!

Давно уже по святахъ Воскресанія Христового, однакъ я будучи хорымъ не мôгъ-ємь зô своеи стороны и зô стороны нашихъ земляковъ зложити подяку Всечестнѣйшому Отцу Дмитрову за тіи труды, котрî понѣсъ для насъ Альбертскихъ Русиновъ. — Несподѣвано майже въ Велику Суботу прибувъ О. Несторъ Дмитрôвъ до нашои кольоніи въ Альбертѣ, почта Една, и тутъ посвятивъ намъ св. Пасху, посповѣдавъ насъ всѣхъ, дѣти нашî числомъ може и до 27 похрестивъ — словомъ всѣ нашî потребы духовнî выповнивъ. Чимъже мы єсьмо въ станѣ єму за тоє вôдвдячити? Мы-сьмо за малî єще въ нашихъ господарствахъ, щобы мы могли тоє вôдвдячити. Труды-подвиги, якî понѣсъ О. Дмитрôвъ, мы не єсьмо въ состоянію єму вôдплатити, прото просимо приняти мале за велике и насъ Альбертскихъ Русиновъ неопускати.

Въ имени всѣхъ Альбертійскихъ Русиновъ

Антоній Савка.

ДО КАНАДЫ!

БРАТЯ АМЕРИК. РУСИНЫ!

Вы чули про Канаду зъ моихъ подорожныхъ вспоминôвъ друкованыхъ въ „Свободѣ“, а хто не читавъ ихъ най напише до редакціи „Свободы“, то дôстане за 10 цнт. книжочку, зъ котрои довѣдає ся про жите нашихъ людей въ Канадѣ.

Въ Канадѣ єсть будучность для нашихъ людей — безпорôвнаня краспа, якъ въ Спол. Державахъ. Тамъ чоловѣкъ дôстає 160 акрôвъ даромъ доброи землѣ. Лѣса подостаткомъ. Черезъ 3 роки не платить жадныхъ податкôвъ. По 3 лѣтахъ податокъ малый, бо ледви 1 процентъ вôдъ 100.

Хто бы хотѣвъ для своихъ дѣтей щось полишити, хто бы хотѣвъ бути газдою безъ баса — най ѣде до Канады. Найлѣпше ѣхати теперь въ тыхъ мѣсяцяхъ. — Дорога прим. зъ Shamokin, Pa. до Ogdensburg, N. Y. коштує $10.53. Зъ Ogdensburg до Prescott переѣзджає ся ферою за 25 цт. и въ Prescott треба показати касієрови на дипѣ вôдъ мене картку, а дôстане кождый тікетъ за $13.00 ажь до Winnipeg. Въ Winnipeg п. К. Геникъ подасть дальшî потрѣбнî информаціи. — Якъ хто хоче ѣхати до Канады най напише до мене и подасть своє имя и прозвиско, кôлько має лѣтъ, якъ называє ся и кôлько лѣтъ має жена, имена дѣтей и по кôлько мають лѣтъ, а дôстане вôдъ мене докладнî информаціи и зниженый тікетъ по 1 цнт. за милю. — Моя адреса:

Rév. Nestor Dmytriw
Box 13. — Mt. CARMFL, PA.

ЧИТАЙТЕ „СВОБОДУ“

ВЕЛИКЕ

РУСКЕ НАРОДНЕ СВЯТО ВЪ АМЕРИЦѢ.

II. МУЗЫКАЛЬНО-ВОКАЛЬНЫЙ ВЕЧЕРОКЪ ВЪ MAYFIELD, PA.

По конвенціи дня 8. червня майфільдскî патріоты устроѣли славный вечерокъ власными силами. Въ просторôй сали майфільдскои школы точно о годинѣ осьмôй вечеромъ не було вже вольного мѣсця анѣ на сали анѣ на галеріи. Народа зôбрало ся до 1000. Кождый, малый чи великій, спѣшивъ до майфільдскои галѣ, щобъ тамъ почути нашу рôдну пѣсню, наше рôдне слово. Зъ ударомъ осьмои годины пôднесла ся куртина, а на естрадѣ побачили мы нашого ветерана-патріота о. Ѳ. Обушкевича. Ставъ вôнъ читати про те, якъ бы намъ ту въ Америцѣ поступати. щобъ наша Русь не пропала, а напротивъ, щобъ зъ каждымъ днемъ взмагала ся. — О. прелегентъ читавъ свою рѣчь зъ дѣйсно молодечимъ жаромъ, вказуючи нашимъ людямъ на організаціи просвѣтнî и економічнî иншихъ цивілізованыхъ народностей, та заохочувавъ брати собѣ примѣръ зъ тыхъ народôвъ и лучити ся, бо побѣда лишь у тыхъ, котрî вспôльными силами працюють. — Правда и у насъ мѣжь Русинами пороблено вже деякî кроки до народнои організаціи и зъ каждымъ майже днемъ мы отрясаємо зъ себе ту темну луску, якои въ краю набрали ся, всежь мы ще позаду иншихъ народôвъ. О. пролегента нагороджено за єго гарно оброблену рѣчь гучными оплесками.

Опôсля наступили спѣвы на мѣшаный хоръ пôдъ проводомъ п. А. Теруцщука, грала банда и декламували дѣти.— Я не беру ся критикувати подрôбно всѣхъ точокъ програмы, бо треба бы менѣ було списати лишь самî похвалы. Скажу лишь, що хоры мѣшанî такъ чудово спѣвали, такъ гармонѣйно, зъ такимъ чутємъ, що на сали мабуть не було анѣ одного чоловѣка, котрый бы о чѣмъ иншимъ думавъ або чимъ иншимъ занимавъ ся. Всѣхъ серця потонули въ гармонѣйно-милыхъ звукахъ нашои пѣсни, выкôнченои мѣшанымъ хоромъ по правдѣ по майстерски. Пѣсни: „Щасть намъ Боже“ а найбôльше „На чужинѣ загибаю“ по просту вытискали сльозы на очахъ слухачѣвъ. Повне признане приналежить ся за те п. А. Терещукови, котрый неутомимо трудивъ ся, щобъ передъ тысячною публикою, передъ чужими и своими показати нашу гарну пѣсню. Тожь най буде єму за те честь и слава.

Банда майфільдска въ гарныхъ унѣформахъ пôдъ проводомъ капельмайстра Гута вывязала ся безъ доганы зô своеи задачи.

Вѣнцемъ цѣлого вечерка були декламаціи дѣтей. У мене нема слôвъ на ихъ похвалу. Щобъ дѣти декламували зъ такою певностію себе, зъ такою вервою и зъ такимъ чутємъ и зрозумѣнємъ рѣчи — менѣ тай нѣкому зô слухачѣвъ не доводило ся чути. — Декляматорками були: Маруся Мусяба: „Має желане“ и „Дѣдъ и баба“, Ганусяк Чичура: „Рôдна мова“, Ивась Грабчакъ: „Русь мати наша“, Ганусяк Крохта: „До рускои молодежи на веснѣ“.

Выйшла перша на естраду дѣвчинка Маруся Мусява и стала миленькимъ голосочкомъ говорити свою декламацію. Бесѣдувала она за руску долю, якî Русины бѣднî, та якъ имъ потрѣбно такихъ борцѣвъ, щобъ смѣло стануло въ оборонѣ подоптаныхъ правъ. „Та мы поборемъ усѣ перепоны“—голосить зъ вѣрою дѣтина — та грозячи пальчикомъ до публики, просить єи „лишь вы въ єдности и згодѣ трудѣть ся“. Опôсля пôдняла головку въ гору, выпрямилась та гордо, показуючи ручкою на себе выщебетала, яснѣючи гарнымъ въ очахъ блескомъ:

Єли помочи нашои треба,
Мы поможемъ — не вôдкажемъ;
Въ борбѣ зъ вспôльнымъ врагомъ нашимъ
Мы охотно мертви ляжемъ...

Цѣла саля залунала гучными оплесками и грôмкими выкриками „славно“ и дѣвчинка поневоли мусѣла вôддекламувати ще „Дѣдъ и баба“.

Другою декляматоркою була: Ганусяк Чичура. И тота въ нѣчôмъ не уступила своѣй попередницѣ. Деклямувала она за тыхъ, що свою рôдну мову поневѣряють. Деклямувала она зъ жаромъ, послугуючись при тôмъ жестами рукъ, то просила, то знову зъ жальомъ вôдзывала ся до перекôнчикôвъ, щобъ они опамятали ся и назадъ до свого навернули ся, а коли прійшла на послѣдну строчку, чоло въ нєи зморщило ся, очи набрали выразу грôзного, а стиснувши ручку въ кулакъ ударила ся по грудяхъ и вылепета за дрожачимъ вôдъ зворушеня голосомъ:

Бо хто рôдну мову забуває
Той въ грудяхъ не серце, але камѣнь має.

Рôвножь чудово гарно деклямувала и трета дѣвчинка Ганусяк Крохта, наклпкуючи дѣтей до науки а закôнчила свои стишки покликомъ, що сила наша лишь у „Союзѣ“.

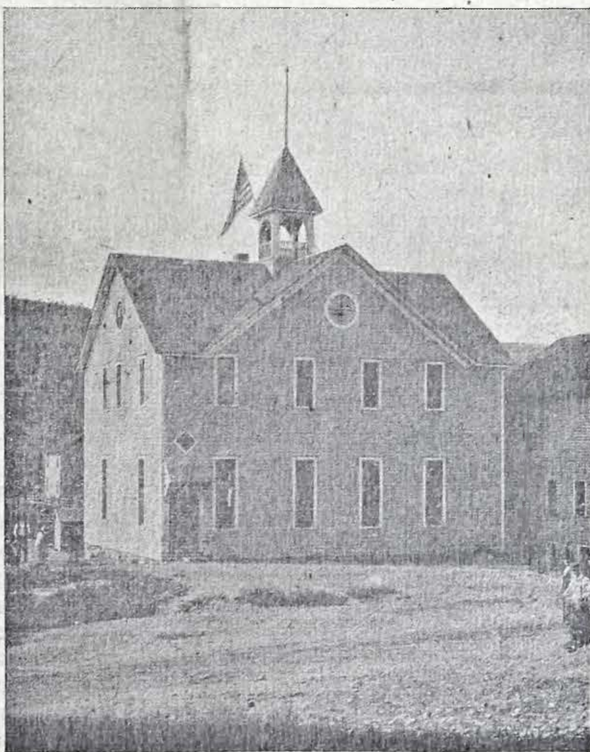
Ивась Грабчакъ одинокій хлопець-декляматоръ, бо другій захорѣвъ, деклямувавъ по правдѣ чудово. Звôнкимъ пôднесенымъ голосомъ пытавъ вôнъ:

Свята Руси. чи жієшь ты?
„Жію дѣточки!“
Поглянь нынѣ ту зôбралисьтвои квѣточки:
За Русь зъ пекломъ въ борбу станемъ.
Всѣ якъ мужь одинъ!
А хто зъ нами не пристане,
Той не єсть Твой сынъ!

Такъ, не єсть сыномъ Руси! бо хто своимъ народомъ рускимъ помѣтає ся, той не може звати ся сыномъ руского народа. Вы дѣточки любî, вы правдивî дѣти руского народа, у васъ видко, що тî слова, котрî вы голосили, щобъ люде горнули ся до науки та не забували своєи мовы, свого народа — по васъ то видко, що и вы поступати будете пôсля тыхъ слôвъ. Учѣть ся дѣти а будуть зъ васъ колись славнî борцѣ за Русь маму нашу.

Пôсля концерту народъ увесь бувъ просто одушевленый, чути лишь було одно и то саме слово зъ устъ усѣхъ: славно, дуже гарно. — Правда гарно, навѣть чудесно, та кому се приписати, що рускій духъ въ Mayfield пустивъ такъ глубоко свои коренѣ. Неутомима щира праця О. Обушкевича була найлѣпшою нагородою для него, коли всѣ присутнî були одушевленî продукціями на вечерку. П. Гладикови належиться признане за вывчене дѣтей деклямаціи

(Продовжене на другой сторонѣ.)

РУСКА ШКОЛА ВЪ MAYFIELD, PA.

. ЧИСТА РАСА.

— НАПИСАВЪ —

Д-ръ Иванъ Франко.

(Дальше).

Мы були при буфетѣ. Почала ся горлова справа, и поступъ Угорщины мôгъ тымъ часомъ спокôйно ити собѣ далѣ. Покрѣпивши ся мы выйшли на перронъ. До всѣданя було ще кôлька минутъ часу, то я хотѣвъ близше придивити ся групѣ своихъ земляковъ, котрыхъ панъ З. ласкаво зволивъ назвати Готентотами. Та на моє диво ихъ уже не було на ихъ недавнôмъ кочовищи. Куды вони пôшли и чому не всѣдали на поѣздъ, на котрый мабуть чекали? Я не довго мусѣвъ оглядати ся, щобъ ихъ побачити. Здовжь лініи поѣзду полемъ тягла ся вузенка та добре втоптана стежка, що вела не до мѣста, не въ село, а геть кудись, далеко-далеко и разомъ зъ лінією желѣзнои дороги губила ся въ просторѣ. Отсею стежкою повзли мои земляки одно за однимъ, згорбленî та прикуренî пыломъ, повзли звôльна мовь довга сѣра гусѣльниця по зеленôй, басаманистôй хустѣ, повзли пôдъ соняшною спекою, несучи свои вбоги клунки. Натуживши троха зôръ я побачивъ геть-геть передъ ними ще одну таку компанію, а зъ противного боку такожь стежкою по-при лінію желѣзницѣ надходила ще одна компанія. Знайшовши одного желѣзничного слугу, що на мои запытаня въ рôжныхъ людскихъ мовахъ не пôдповѣдавъ стереотиповымъ мадярскимъ „немтудомъ“, а вôдôйшовши троха на бôкъ и озираючи ся зъ острахомъ говоривъ зо мною по словацки, я дôзнавъ ся вôдъ него, що такихъ компаній рускихъ гôрнякôвъ день-у-день переходять десятки, що всѣ вони йдуть пѣшки по-при лінію желѣзницѣ зô своихъ гôръ ажь до Банату, йдуть о сухôмъ хлѣбѣ по тыждеви, спѣшать на заробокъ, на жнива. Желѣзницѣ видно не мають чимъ платити, то йдуть, а щобы трафити до Банату, держать ся лініи желѣзнои дороги.

Я хотѣвъ було вôдшукати пана З., щобы подѣлити ся зъ нимъ сими вѣдомостями про угорскихъ Готтентотôвъ и про розширене цивілізаціи у всѣхъ верствахъ угорскои людности, коли въ тôмъ роздало ся друге дзвонене, а рôвночасно на перронѣ счинивъ ся якійсь галасъ, шумъ, крикъ, мовь у корчмѣ. Я поспѣшивъ туды и побачивъ, якъ портіє державъ за ковнѣръ старого, сивобородого и пейсатого жида и силкувавъ ся втягти єго до будинку стацiйного, а жидъ руками й ногами боронивъ ся, трепавъ ся, вайкавъ и кричавъ, мовь мала дитина. Портіє булькотѣвъ щось грôзно по мадярски, жидъ вôдповѣдавъ своимъ жаргономъ, публика тисла ся довкола, однî балакали, другî кричали, третî смѣяли ся. Не розумѣючи мадярскои мовы я стоявъ мовь на турецкôмъ казаню и не знавъ, о що ходить, коли въ тôмъ обôкъ портіє и старого жида мовь изъ землѣ выросла могуча стать пана З. Вôнъ щось остро сказавъ до портіє, и сей заразъ пустивъ жида; потôмъ панъ З. обернувъ ся до жида и щось сказавъ до него по мадярски, та сей тôлько головою захитавъ и зъ выразомъ розпуки провѣвъ рукою по горлу, немовлявъ: „Рѣжте мене, а не розумѣю“.

— Куды ѣдете, старый? — запытав панъ З. по нѣмецки.

— До Кішь Сольви, пане графе, до Кішь Сольви! — залебедѣвъ жидъ. — Мушу тамъ бути нынѣ, сынъ менѣ слабый, пише, щобъ конче приѣхавъ.

— Мусите бути, а не маєте грошей на дорогу? — пытавъ панъ З.

— Якъ не маю? — скрикнувъ жидъ. — Маю на половину третои клясы.

— Сего мало.

— Якъ то мало? Я бѣдный жидъ, вôдки я можу платити бôльше? Гляньте, пане графе, у мене є свѣдоцтво вбожества тутъ у Мишкольци выставлене вôдъ жидôвскои громады. Менѣ казали, що зъ такимъ свѣдоцтвомъ мене пріймуть на пôвъ цѣны.

— Колись пріймали, а теперь нѣ — мовивъ панъ З.

— Якъ то нѣ? Gott gerechter! Чому нѣ? Адже я теперь ще бѣднѣйшій, нѣжь давнѣйше бувъ. А въ Кішь Сольвѣ я конче мушу бути! Ай вай, ай вай!

— Мои панство, складка на сего бѣдного чоловѣка! — крикнувъ панъ З. и знявъ капелюхъ. Пора була коротка, треба було сѣдати. Кôльканацять пасажерôвъ другои клясы кинуло по 10, по 20 центôвъ, панъ З. додавъ ще дещо вôдъ себе и высыпавъ грошѣ въ жменю портіє, наказавши єму щось по мадярски. А самъ узявъ жида за руку и припровадивъ єго зъ собою до вагону.

— Ну, що зô мною буде? — запытувавъ жидъ, опираючи ся, немовь не вѣрячи тому, що стало ся на єго очахъ.

— Ходи, ходи зô мною! — мовивъ панъ З. тягнучи єго зъ собою.

— Але у мене білета нема! — сперечавъ ся жидъ.

— Заразъ буде білетъ! Ходи, не бôй ся!

— Але-жь се друга кляса! — кричавъ зъ перестрахомъ жидъ, — чого я пôду до другои клясы?

— Ходи зô мною, ходи! — добродушно пôдганявъ єго панъ З. и силомôць втягнувъ єго за собою до нашого вагону и до того самого купе, де мы сидѣли. Жидъ увôйшовъ троха заклопотаный, несучи пôдъ пахою якійсь брудный та смердючій мѣшокъ, котрый хотѣвъ покласти пôдъ софку, та переконавши ся, що не можна, пробувавъ покласти въ кутъ на софку, та заразъ-же змѣркувавъ, що й тамъ не можна и зъ трудомъ при помочи панича З. вгородивъ єго на поличку надъ своєю головою. Не знаю, чи вôдъ него, чи вôдъ пакунка купе заразъ наповнило ся тымъ властивымъ „расовымъ“ запахомъ, такъ добре знайомымъ кождому, хто хочь разъ въ житю ѣхавъ третою класою галицкои зелѣзницѣ въ нешабасовый день.

Панъ З., здавалось, не чувъ сего всего. Вôнъ бувъ дуже радъ, уважавъ старого жида за своего специяльного гостя, тожь заскакувавъ коло него, старавъ ся посадити єго выгôдно, а опôсля усѣвъ самъ коло него, та такъ, щобъ не доторкати ся до єго засмальцованого лапсердака, и почавъ розпытувати єго про сына, про жѣнку, про другихъ дѣтей, про єго заняте, про зарôбки — и усе зъ такою цѣкавостію, немовь бы бажавъ одержати вôдъ старого Богъ зна якî важнî вѣдомости. А зъ вôдповѣдôвъ старого показало ся

„SVOBODA"
(LIBERTY.)
Weekly Paper.

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.

Published at Mt. CARMEL, PA. of each week by the „SVOBODA" Publishing Co.

ADVERTISING RATES:
One inch per annum...$ 20.00
„ „ Six months 12.00
„ „ three „ 7.00

All comunications should be addressed to:
„Svoboda"
PRINTING OFFICE
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплата рôчна.......2.00
До старого краю.......3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу: То „SVOBODA" PRINTING OFFICE P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA.

НАША ГАЗЕТА ВЫХОДИТЬ ЩО ТЫЖДНЯ ВЪ ЧЕТВЕРЪ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

УВАГА.

Хотячй приступити до „Союза" най посылають вступне и мѣсячне до касіера.
Mr. George Chylak
OLYPHANT, PA.
И увѣдомити секретара пôдъ адресою.
Rev. John Ardan
225 Warren st.
JERSEY CITY, N. J.

(Продолжене зъ стороны першои)

та безпеченъ не помылю ся если скажу, що и Алексій Шляпта бувъ душею цѣлого вечерка, его можь было всюды бачити, всюды вôнъ давъ розпоряджения, старавъ ся всѣми силами, щобъ те народне свято выпало якъ найкрасше. Хвалити занадто п. Шляпту було-бъ зовсѣмъ злишнымъ, бо-жь кождый хто тамъ бувъ самъ найлучше чувъ и бачивъ, а вôнъ если робить щось то нагороды для него може бути лишь те, що праця не пойшла надармо а такй гарни овочи принесла.

Кождый зъ насъ знае, що дѣти наша будучность! Будуть они просвѣченѣйши — буде и будуче поколѣне зо всѣмъ инше, а власне въ Майфильдъ зачинають роботу зъ долу вôдъ дѣтей. — Всѣмъ намъ до васъ майф. прійти учити ся и за вашимъ примѣромъ йти, а певно що Русь ту въ Америцѣ не пропаде и стане освѣтою на рôвни зъ иншими цивілізоваными народами.

Братя майфильдчане, вы всѣмъ гостямъ зробили милу несподѣванку и того вечера здае ся нѣхто такъ скоро забути не може! Вы вляли въ насъ надѣю и вѣру въ красшу будучность Руси — Руси вôльнои, опертои на рôвности, свободѣ и братерствѣ.

Стефанъ Макаръ.

ВѢСТИ ЗЪ АМЕРИКИ.

Дописи „Свободы".

Scranton, Pa. 15. юнія 1897.

Причинки до исторіи місіи православнои въ Америцѣ.

Случайно заѣхавъ я до Scranton, Pa. и довѣдавъ ся цѣкавыхъ рѣчей про господарку маститыхъ православныхъ міссіонерôвъ.

Якъ звѣсно вамъ, що О. Гр. Грушка перейшовъ недавно на православіе и єсть приходникомъ въ Oldforge, Pa. Мѣсцевôсть то маленька — заледви православныхъ 100 душъ находить ся. Та кушка людей мае удержовати священника и дяка власнымъ коштомъ, бо матадорамъ православія не подобало ся дати гроша на удержане священника. Можна собѣ теперь представити, яке то мусить бути житє О. Гр. Грушки, якъ при теперѣшныхъ лихихъ часахъ було минувшого мѣсяця ледви $20 колекты. На вставдъ православной міссіи мешкае О. Грушка на бордѣ у дяка, которому такожъ добре поводить ся, бо мае мѣсячно ажь $7 пенсіи, а треба знати, що сей псаломщикъ таки добре „подвизалъ ся" въ користь православія. Оповѣдали мене люде, що на саме Воскресеніє не було свѣтла въ церкви — священникъ мусѣвъ за свои грошѣ справити. Чи се не ганьба для православныхъ проводирѣвъ? Правда, приславъ недавно епископъ свое благословеніе, але зъ тыхъ $16.000 що дôставъ зъ Синоду на міссіи, анѣ одного цента. Одуреный Синодъ приславъ $16.000 на церкви: въ Buffalo, Cleveland, Oldforge и еще на якусь одну (може на мѣсяцѣ?). Понеже въ цѣлôй Россіи панує поганый системъ, що сумы велитезні грошей потапають въ кишеняхъ урядниковъ — то чомужь не тримати ся того православного системy и въ Америцѣ? Ту працѣ свобода — Богъ высоко, царь далеко. Одураченє легковѣрныхъ людей, то звычайна черта характеру россійскихъ урядниковъ.

Миссія православна въ Америцѣ мае больше-менше таку вытичену цѣль: всѣхъ Славянъ обняти въ одну православну церковь — черезъ православіе вщепити въ нихъ панславизмъ пôсля понятія россійского ряду и тыми идеями вплывати на братôвъ въ Угорскôй и галицкôй Руси.

Найревнѣйшій апостолъ панславизму Ровнянекъ окруженый мадярами Товтомъ и Балогомъ сповняють свою міссію зъ меншимъ або бôльшимъ поступомъ зажежить вôдъ того, чи хоче ся имъ сягати рукою до кишенѣ по золотой рублѣ, котрѣ одуреный Синодъ насилае. Друга партія — се православный священникы зъ Россіи, переважно зъ роду Полякы, а на чолѣ ихъ стоить малоросъ епископъ Николай. Та партія нѣчого не робить и не може робити, бо не знае анѣ малорускосго, анѣ словенского, анѣ цѣлого иншого славянского языка, крôмъ великорускосго. Каждый зъ нихъ побирае грубу пенсію (въ Нью Йорку $150.00 мѣсячно) и „подвизаетъ ся" кождый зъ нихъ, якъ може. На якого чорта тоти Синодъ грошѣ въ „Прав. Вѣстнику", коли его навѣть 20 людей въ цѣлôй Америцѣ не читае?!

Правосл. агітація на Галичанъ повѣрена О. Грущѣ и его газетѣ „Свѣтъ". Хоть якъ О. Грушка намагае ся туманити людей своею газеткою — то таки вôнъ самъ повиненъ добре бачити, що нашого чоловѣка чимъ-будь не здурпшь, якъ першого-лѣпшого Унгара. А якъ це народъ довѣдае ся, що матадоры православныхъ такъ дбають про церкви, про дяковъ и про поповъ зъ Галичины, то пôзнають, хто ему братъ — а О. Грущѣ нынѣ скажемо: не лакомся Грицю на дурницю.

Корреспондентъ „Свободы".

БРАЗИЛІЙСКИ РУСИНЫ.

Руска кольонія Ріо Кляро въ Паранѣ.

(НАРИСЪ.)

(Конець.)

Плянъ кольоніи такій: зъ полудня на пôвночи йде лінія головна, доходяча до границѣ кольоніи т. е. до рѣчки Ріо Азуль. Довгота тои лініи выносить около 6 миль, зъ чого лише перша миля е широкимъ гостинцемъ возовымъ, три милѣ дальше дорогою кôнною, а дальше вже стежкою лише для пѣшихъ доступною. — Вôдъ тои лініи головнои въ напрямѣ простомъ до неѣ, въ вôддаленю однои милѣ вôдъ себе, йдуть т. зв. лініи, означени числами порядковыми вôдъ 1 до 6; зъ тыхъ 1-ша, 2-га, 3-та и 4-та на лѣво, а 5-та и 6-та на право вôдъ головнои дороги. Лініи бôчни полученѣ декуды поперечными лініями, рôвно-жь понумероваными. (Кольонія кинена такъ якъ сѣть павутины). Що 200 метрôвъ въ кождôй зъ тыхъ лінiй — стоить хата зъ сосновыхъ дощокъ; мешканцями кольоніи е выключно лишь Русины и Полякы (особно вôдъ себе). Й такъ Полякы, яко давнѣйшѣ (1890—92 ро.) прибувшй, поселені е близше, займаючи лінію головну до 30 кільометрôвъ вôдъ мѣста, дорогу до пристани Баррафея и лінiи бôчнй разомъ зъ поперечницями нумера: 1, 2 и 3. — Русины прибувшй (перед-тамтого року 1895), зôстали выслани збитою масою на концѣ кольоніи — займають отже лініи: пяту и шесту, половину четвертои и найдальшу, майже недоступню кôнцѣ польскихъ лінiй 1-ои, 2-ои и 3-ои; користнѣйше е умѣщеннѣ тѣ Русины, котрымъ достали ся ґрунты (а властиво лѣсъ) недалеко гостинця до пристани Баррафеи ведучого; ту однакъ не становлять они збитои масы, але е всунені помѣжъ давнѣйшихъ осадникôвъ Полякôвъ. Число родинъ поселеныхъ въ Ріо Кляро доходить 600, зъ чого Русины становлять третю часть. (Очевидно латинникôвъ говорящихъ по руски числить п. С. за Полякôвъ. Намъ здае ся, що хоть бы и такъ брати, то Русинôвъ буде бôльше якъ ½ часть людности).

Лініи 5-та и 6-та яко чисто рускй и до того вôддаленѣ вôдъ Ріо Кляро о кôлька миль неможливои дороги, становлять вôдрубну цѣлôсть, а хотяй нынѣ опирають ся еще о лѣсъ дѣвичій, въ недалекôй будучности будуть мати положене лѣпше нѣжь само Ріо Кляро, бо нова желѣзниця, що будуе ся вже зъ Понта Ґросса (де е найбôльша руска кольонія Прудентополісъ), до Порто Униао (де е такожь Русины въ Жанґадѣ), мае перейти черезъ пôвнôчну часть територіи кольоніи надъ Ріо Азуль (т. е. руску осель въ Ріо Кляро).

Осадники польскй, прибувшй ту передъ пяти роками, е вже нынѣ безъ выемки заможными господарями; земля ту дуже урожайна, значно лѣпша нѣжь въ С. Матеусъ — гербва мате въ лѣсѣ обильно росте, а наплывъ новыхъ еміґрантôвъ галицкихъ дозволивъ имъ выпродати користно всѣ запасы артикулôвъ споживчихъ, якй мали до збуття. (Здається, що лише черезъ наплывъ новыхъ галицкихъ еміґрантôвъ и ихъ коштомъ поробили ся давнѣ осадники заможными господарами — штучно). Суть то пришельцѣ переважно зъ россійскои Польщи — ремесники, служба дворска або робôтники фабричнй — оборотни и передпріємчивй, котрй въ тяжкихъ условіяхъ початкового побуту умѣли собѣ дати раду. Сѣютъ жито, кукурудзу, бататы (рôдъ бульбы солодкои), мандіоку (котрои корѣнь дае муку, але не смачну для нашихъ), фасолю, гречку и ярину европейску; майже кождый мае пчолы, даючй ся тутъ плекати зъ незвычайною легкостію; у кождого (Поляка) видѣвъ-емъ добрй конѣ, коровы, вепры и дрôбъ. Доброобутъ (у Полякôвъ) всюды видко, не чувъ-емъ вôдъ осадникôвъ старшихъ нѣколи скаргъ на свою судьбу.

О много гôршимъ е положенє еміґрантôвъ галицкихъ. Перша партія, що прибула пôдъ покровомъ тов. св. Рафаила (на весну 1895 р.), трафила ще щасливо на часъ наймѣрѣнья, бо и льоты були вымѣрений, такъ, що не казали имъ чекати (по кôлька мѣсяцѣвъ або й довше въ смертельныхъ баракахъ!) и шефъ былъ чоловѣкъ людяный а до того урядъ тогды выдававъ имъ харчъ черезъ чотыри мѣсяцѣ по оселеню и хоть отже умѣщено ихъ безъ вымѣки въ найдальшихъ закуткахъ кольоніи серодъ горъ тяжко доступныхъ, то при взаємнôй помочи перебули найтяжшй початки (страшно прикрй!) щасливо, нынѣ е вже на дорôжку, маючи запевненый хотъ кавалокъ сухого хлѣба. (Перше ходили по муку що пару день черезъ бездорожнй пущѣ!) — По тôй першôй партіи однакъ прибули иншй (въ протягу р. 1895 кôльканайцять великихъ партій); тымчасомъ шефа чесного усунено, на его мѣсце прийшовъ лайдакъ и злодѣй (такй майже всѣ урядники бразилійскй), — ґрунтôвъ вымѣреныхъ не було, въ канцеляріи процвитало грубе лапôвництво (хто пôдплатитъ, то робивъ що хотѣвъ), урядъ не мавъ нѣколи грошей на выплаты, аптику и доглядъ лѣкарскій для ощадности скасовано, вкôнци перестали выдавати живность еміґрантамъ, даючи имъ дуже лихо платну роботу при дорогахъ державныхъ и обдираючи при тôмъ безъ милосердія при выплатахъ. Богато зъ тыхъ бѣдакôвъ померло на тифъ голодовый въ баракахъ передъ вôкнами нелюдского директора; иншй, менше недолужнй, замѣсть жебрати милосердія у чоловѣка, котрый не чувъ такого чувства, — пôшли шукати заробôкôвъ у давныхъ кольоністôвъ польскихъ и Бразилійцѣвъ (заробкѣ здае ся тамъ кепскй); зъ тыхъ може ще выроблять ся люде... Недолужнôсть, апатія и якйсь чисто всхôдный фаталізмъ (вѣра въ призначенє) рускихъ переселенцѣвъ причиняють ся дуже до погôршення положення и такъ не гôдного завидованя.

Теперь посѣдають Русины на 5-ôй лініи свого священника о. Никона Роздольского и заходять ся коло заложення читальнѣ и товариства. (Щасть Боже!) Декотрй одержують письма рускй якъ „Дѣло" и „Свободу". Есть помѣжъ ними кôлькохъ людей интелигентныхъ (тамъ е богато письменныхъ) и одень купець (вендарь) якійсь Кожанъ. (То здае ся Дмитро Кожанъ, зъ пôдъ Сассова, котрый высмѣгувавъ 1892 р. зъ Маршкою).

Такъ пише проф. Семрадскій о тамошныхъ Русинахъ. — Намъ здае ся, що такъ зле не буде, если Русины будуть дбати о себе. — То правда, що Мазуры скорше освоюють ся зъ вôдмѣнными обставинами, не чують такои туги за рôднымъ селомъ. — Полякы мають надѣю заложити тревалй кольоніи въ Паранѣ и сотворити тамъ польскій край. Нехай они собѣ то роблять — мы тому не противнй, але нехай нашихъ Русинôвъ не забирають. — Русины не повинни бôльше вже ѣхати до Бразиліи, хоть бы навѣть пускали.

Р—скій.

ВѢСТИ ИЗЪ СТАРОГО КРАЮ.

Допись зъ Руси Галицкои.

2. червня 1897.

Засыпляемо на шесть рокôвъ

Послѣдни выборы заворушили були нашъ народъ и то такъ сильно, якъ ще нѣколи доси. Була тяжка борба, потягнула она за собою богато кровавыхъ жертвъ, але и була она першимъ доказомъ, що рускій хлопъ починае жити политично. Ажь рускои радикальнои партіи треба було на те, щобы розбудити въ народѣ тую свѣдомость. — Довгй роки передъ тымъ подготовили ґрунтъ прочй старшй партіи, потрудивши ся коло освѣты и знаня надъ просвѣтою народною. Але отъ по тыхъ славныхъ выборахъ засыпляють знову Русины, засипляють на такъ

що жидъ бувъ собѣ звычайный жидъ, державець коршму у Верецкихъ, доховавъ ся тамъ цѣлои копицѣ дѣтей, та оженивши наймолодшого сына до Скотарского покинувъ коршму и въ спôлцѣ зô своимъ остатнимъ сватомъ узявъ ся торгувати льномъ, прядивомъ та хлопскими полотнами. Отсей торгъ запровадивъ его чогось до Мишкольця, де вôнъ пробувъ кôлька недѣль, та отсе вертае до дому, бо кажуть, сынъ слабый. Панъ З. зъ великимъ занятємъ розпытувавъ про того сына, просивъ старого, щобъ описавъ его выглядъ, щобъ порôвнавъ его зъ его власнымъ сыномъ, которого представивъ жидови по всей формѣ. Ажъ коли такимъ способомъ вычерпавъ ся запасъ розмовы, тымъ больше, що старый жидъ, не призвычаеный до того, щобъ паны такъ зъ нимъ розмовляли, вôдповѣдавъ якось нерадо, путавъ ся и зупинявъ ся та позиравъ на пана З. зъ пôдъ лоба, немовь не знаючи, чи вôнъ на правду такій добрый, чи тôлько кпить зъ него, — панъ З. обертаючи ся до насъ сказавъ:

— Люблю, страхъ люблю такихъ людей!

— Щожь въ нихъ такъ дуже любого? — запытавъ я.

— Ихъ расовôсть! Гляньте на сего старого! Аджежь се, такъ сказати, екземпляръ! Скажѣть, чи не такъ мусѣли выглядати тй жиды, що передъ двома тысячами лѣтъ молили ся въ Солономоновôмъ храмѣ?

— Певно що не такъ. Я бы сказавъ хиба: такъ мусѣли выглядати жиды въ середновѣковыхъ четтахъ.

— А хочь бы! А хочь бы! Хибажь се такожь е частина исторіи?

— Певно, що такъ. Але отсей екземпляръ, якъ вы кажете, — сежь не зъ музею екземпляръ. Се певно такожь буде угорскій горожанинъ!

— Розумѣю, розумѣю, о що вамъ ходить! — мовь пôдхопивъ панъ З. — Ваша правда, е децо нашои вины, що при величезнôмъ поступѣ Угорщины на кождôмъ поли у насъ не перевели ся ще й такй горожане якъ отсей и такй якъ онтй! — И вôнъ показавъ рукою на нову купу Русинôвъ, що звôльна змучеными кроками тягли ся стежкою обôкъ зелѣзницѣ на полудне.

— Особливо симъ — вôнъ показавъ на жида — мы нераз робили кривду, та теперь пора перестати. Теперь мы ихъ признали нашими братами, рôвными собѣ, и побачите, що швидко мы будемо мати зъ нихъ — А!

Мимовôльный окрикъ, якій вырвавъ ся зъ его грудей, перервавъ его вѣщу промову. Вôнъ обернувъ ся до жида. Сей бачучи, що панъ вôдвернувъ вôдъ него свою увагу, почувъ ся троха свобôднѣйшимъ и за найлѣпшій выходъ изъ сеи ситуаціи признавъ закурити люльку. Вôнъ вынявъ изъ своего мѣшка велику, деревяну, арендарску люльку въ мосяжнôй оковѣ, вытягнувъ великій засмальцьованый капшукъ и наклавши до люльки якогось чорного тютюну, закуривъ. Власне запахъ сего тютюну, котрого панъ З. страшенно не любивъ, вытиснувъ изъ его горла такій окрикъ и змусивъ его перервати розмову.

Ахъ, вы курите? — любѣсенько всмѣхаючись обернувъ ся вôнъ до жида. — Прошу закурити отсе!

И вôнъ зъ боковои кишенѣ вынявъ срѣбный порсигаръ и подавъ жидови сигаро.

— A fajner Cuba! — промовивъ жидъ оглянувши сигаро окомъ знавця. — Danke, Herr Graf!

И преспокôйно ховаючи паньске сигаро до кишенѣ сказавъ:

— Завезу се моему сынови.

— Але закурѣть собѣ и вы! — благавъ панъ З. — ось вамъ еще одно. Я дуже хочу, щобъ вы закурили собѣ мое сигаро.

— Danke, Herr Graf, — повторивъ жидъ ховаючи и друге сигаро до кишенѣ. — Куды вже менѣ старому! Я вже отъ хиба свою люлечку...

И вôнъ спокôйнѣсенько почавъ пакати люльку, пускаючи зъ нея клубы синявого, гризкого дыму просто въ лице пана З. Сей стоявъ якійсь часъ нѣ въ сихъ нѣ въ тыхъ, дусячись вôдъ дыму та грызучи вусъ, а далѣ такъ само спокôйно вырвавъ жидови люльку зъ зубôвъ и, кинувъ ей черезъ вôкно вагону. Жидъ ажъ скрикнувъ зô страху; его стереотипове „ай вай" само собою вырвало ся ему зъ горла. Та бачучи, що се его добродѣй позволивъ собѣ зъ нимъ такъ зажартувати, вôнъ засмѣявъ ся якось крôзь сльозы и пролепотѣвъ, очевидно не розумѣючи добре, що стало ся:

— Herr Graf! Я старый чоловѣкъ... Бѣдный чоловѣкъ... Я зъ паномъ графомъ не можу сперечати ся... Люлька коштувала мене два рински... три рински, на мою душу, три рински!

Панъ З. всмѣхаючи ся вынявъ три ринскй и давъ ихъ жидови, котрый урадованый такимъ несподѣванымъ щастємъ конче силувавъ ся поцѣлувати его въ руку, а коли панъ З. до сего не допустивъ, вôнъ несподѣвано вхопивъ руку панича и поцѣлувавъ ей.

— Herr Graf! Позвольте! — лебедѣвъ вôнъ. — Sie sind a feiner Mann, a edler Mann! Вы не хочете кривды старого жида.

— А на другій разъ коли тобѣ дають цигаро и кажуть курити, то кури, — не то добродушно не то люто промовивъ панъ З. — Властиво тебе самого треба було такъ выкинути, якъ твою люльку, розумѣешь?

Жидъ ажь теперь зрозумѣвъ, що поступокъ пана графа не бувъ простымъ дитинячимъ жартомъ, що панъ бувъ лютый и тôлько удержувавъ себе при чужихъ людяхъ. Зрозумѣвши се жидъ ажь затрусивъ ся, поблѣдъ мовь полотно, хотѣвъ мабуть ще щось говорити, та въ горлѣ его не стало голосу, а тôлько посинѣлй губы рушали ся и звôльна потрясала ся сива, зъ горы пожовкла вôдъ тютюнового дыму борода. Вôнъ сѣвъ у куточку купе, скуливъ ся якось у двое и зовсѣмъ замовкъ. Щохвилѣ часъ вôнъ залякаными очима водивъ по купе, але той вымушеный спокôй, жара и сперте повѣтре, мѣрный рухъ вагона и туркôтъ колѣсъ швидко вколысали его до сну. Вôнъ кôлька разôвъ кинувъ головою на передъ, а далѣ заснувъ зовсѣмъ вôдкинувши голову на бокову подушку софы. Панъ З. не звертавъ уже на него уваги, тôлько паничъ побачивши старого въ такôй незвычайнôй позѣ швидко вытягнувъ олôвецъ и невеличку рисункову мапку и почавъ вôдрисовувати его голову зъ наставленою до горы бородою и вытягненою мовь пôдъ зарѣзъ шиею. Панъ З. тымъ часомъ провадивъ далѣ розмову.

(Дальше буде).

„вго, поки знову якѣ нові выборы (примѣромъ за 4 роки до сойму краєвого) не прийдуть! Знову треба буде на ново розбурхати народъ, зъ до теперѣшнои працѣ богато пойде дурно, хочь анѣ слова: не все пропаде. Потайки вôдъ ока комісарôвъ и жандармôвъ сходять ся наші люде по своихъ курныхъ хатахъ та толкують про те: длячого имъ чимъ разъ тяжше жити на свѣтѣ, чому сила людей и цѣлі громады покидають рôдну землицю—батьковщину и втѣкають свѣтами за далекій океанъ? Чому у насъ тôлько всѣлякихъ драчокъ? Податки великі, а ту и на церковъ дати треба, на школу такожь, на шарварки, всѣлякі комісії?! Отъ прийшли рускі хлопы до головы по розумъ! Ученій, а для нихъ прихильній, молодій люде—радикалы розтолкували хлопамъ, що дотя не буде єму лѣпше, доки не выберуть скрôзь своихъ людей. Треба зачинати вôдъ рады громадскои и начальника громады (вôйта). Дальше иде славетна рада повѣтова, котру хиба самъ сатана выгадавъ; такі они до нѣчого непридатні. Ще дальше соймъ краєвый у Львовѣ, который ухвалює законы (параграфы) для нашого краю (Галичины). Вконци пре да рада державна у Вѣдни, куды такожь хлопы рускі та польскі высылають своихъ заступникôвъ. На велику ганьбу, а собѣ самымъ на школу, выбирали рускі хлопы досѣ на своихъ заступникôвъ або польскихъ панôвъ-обшарникôвъ або такихъ непотрѣбôвъ-Русинôвъ, що дурнѣсенько якъ околоть сидять у Вѣдни чи у Львовѣ тай голосують все покѣвус, що цѣсарскій урядъ каже. Ажь при послѣднихъ выборахъ вызнали хлопы, що оно такъ зле. Если насъ ще сымъ разомъ перемогли, то хиба через страшенні надужитя, пролитъ крови, шахрайства и всѣлякі нѣчистства. Другій разъ вже поледи чи удасть ся се панамъ-шляхтичамъ, а за третимъ разомъ хлопы вже ачейже поставлять на своимъ. Честні люде выграють справу!.. Але отъ бѣда въ тôмъ, що нема у насъ політичнои организаціи, нема правдивыхъ полїтикôвъ, нема проводу политичного. — Теперь зачинаемо спати—спочивати! Не чути нѣчо про вѣча (мітинги) політичні, про рухъ въ товариствахъ політичныхъ, про популярні выданництва книжжочокъ політичныхъ и т. д. А народъ розбудженый жде!.. Отъ чому мы нещасливі: нема людей, нема кому вести політику руску!...

Наша рада державна.

Радить наша рада державна вже больше якъ два мѣсяцѣ и нѣякого зъ того нема хôсна. Якъ бы не то, що при дискуссіи (дебатѣ) надъ галицкими выборчими лайдатами троха втерли носа графови Баденьому, нашому найстаршому міністрови и всякимъ панамъ-шляхтичамъ, то и не варто бы про сю державну раду вгадувати. Вôдъ великодня роблять Нѣмцѣ ребелію въ парляментѣ. Графъ Бадені хотѣвъ мати по своѣй сторонѣ Чехôвъ, а що се добрі спекулянты, то и не схотѣли за яку-небудь цѣну попирати Баденѣвскую політику. Мусѣвъ выдати такъ званй языковый роспорядженя, котрымъ оглошено, що вôдъ 1903-ого року въ цѣлôй Чехіи и на Моравѣ всѣ урядники мусять знати и урядувати такъ добре но чески якъ по нѣмецки, пôсля того, якъ сего зажадає той чоловѣкъ, що прийшовъ до уряду за якою орудкою чи за якимъ поданемъ. Вы скажете: рація є! бо въ тыхъ краяхъ жиють Нѣмцѣ и Чехи поспôлу. Та оно троха и такъ, а троха нѣ. Въ Чехіи можь бы подѣлити край на двѣ половины, одну бôльшу заселену Чехами, другу меншу заселену Нѣмцами. Деякі округи (а є ихъ 38 судовыхъ округôвъ) є такі що тамъ на 100 люда ледви одного Чеха подыблете (прим. Reichenberg, Eger), отже таке роспорядженє мало бы рацію тамъ, де живуть оба народы въ сумѣшь, въ рôвнôмъ числѣ. Длятого порозумѣете, що Нѣмцѣ не даромъ роблять ту у Вѣдни таку ребелію. Они казали, що доки Бадені не возьме назадъ тй роспорядженя, а не зробить справу справедливѣйше а то такъ, щобы сама рада державна ухвалила такій законъ, дотя не буде нѣякои роботы въ радѣ державной. Они роспочали таку званую „обструкцію". Всѣлякими способами не допускають до нарадъ. Якъ не можна въ добрый способъ, примѣромъ жадають все надъ кождою дурницею поименного голосования, котре забирає мало не годину часу, дальше все жадають перестанкôвъ, росправляють цѣлыми днями надъ протоколами зъ попередного засѣданя тай такі шпакині штуки, щобы лише часъ забити. Якъ бы не помагає, то роблять крики и стукотъ, що ажъ въ ухахъ лящить и одинъ другого не може зрозумѣти тай президента нѣчто не чує. Таке дѣє ся вже черезъ цѣлый май!

Все сипнило ся на тыхъ языковыхъ роспоряженяхъ, той кольосальнôи похибцѣ, яку стрѣлилъ Бадені, щобы лишь вратувати свою „дорогу" особу для Австріи. Всѣ громы идуть противъ Баденього. Якъ бы вôнъ забравъ ся то все було бы гаразд. Вôнъ недавно вже за другимъ наворотомъ хотѣвъ забирати ся, та цѣсарь не позволивъ. Нашъ цѣсарь мае до Баденього велике особисте довѣрє, а таки нѣхто не схотѣвъ бы переняти его урядъ, коли Бадені толко богато закрутани наробивъ. За нимъ стоить бôльшôсть рады державнои зложена зъ польскихъ панôвъ-шляхтичѣвъ, Чехôвъ, нѣмецкихъ клерикалôвъ, Румунôвъ. правительственныхъ Русинôвъ (кумпаны Барвѣньского), полудневыхъ Славянъ, Италіянцѣвъ и т. д. Противъ него стоить таки велике число посолôвъ, такъ звана меншость парляментарна, хочь не о много менша вôдъ бôльшости. Въ меншости або опозиціи е теперь якихъ 100 Нѣмцѣвъ рôжныхъ партій політичныхъ, 14 соціалістôвъ, три независимі Русины, шѣсть польскихъ прихильникôвъ выклятого ксьондза Стояловского, три польскі „людовцѣ" и деякі непалежні до нѣякои партіи. Антисемиты (вороги жидôвъ) ходять теперь зъ д-ромъ Люєгеромъ поможи доцѣ и годѣ вгадати чи они ще въ опозиціи противъ Баденього чи може зъ нимъ за панъ братъ. Велика шкода часу, що марно иде на пустою сварюю, яку выкликавъ графъ Бадені. За той часъ рада державна могла бы богато доброго ухвалити для народу и для робучого люду. Коли се пишу, то все ще не знати: коли и якъ цѣла справа покôнчить ся. Становище графа Баденього дуже хитке и ледви хвиля може его чортъ забрати, хочь все ще всѣляко може стати ся. Отъ може вôнъ остане, а парляментъ розвяже и будуть новй выборы посолôвъ? До того мае цѣсарь право, а цѣсарь робить такъ, якъ Бадені скаже. Але говорять, що вôнъ бы вже давно радъ бувъ розвязати раду державну, та польска шляхта но позволяє. Нашй шляхтичѣ боять ся новыхъ выборôвъ, щобы не дôстали по скорѣ. Тай и грошей на новй выборы вже не мають, при послѣднихъ выдали де які покладні були це и задовжили ся, а на новй жиды вже не хочуть позычити. Бѣда и клопотъ графови Баденьому, крутить ся якъ муха въ мазі!... У Львовѣ було сю лекше жити, бо мавъ справу зъ Рўсинами и здорово ихъ пôддурювъ.

На другій разъ напишу Вамъ про 50-лѣтный ювілей знесеня панщины, до якого ладять ся Русины на слѣдуючій рôкъ, про рускихъ посолôвъ и про еміграцію. На теперь вже доста, бо бою ся, щобы письмо не було за тяжке, готово ще шифъ затопити.

Й. П.

НОВИНКИ.

— Прошу всѣхъ Вп., котрй взяли въ роспродажь календарѣ, щобъ въ якъ найкоротшôмъ часѣ прислали менѣ рахунокъ зъ роспродажи. Оставшй календарѣ можуть продавати по 25 цнт.

О. Н. Дмитрôвъ
Мт. Carmel, Pa.

Канадійска Русь.
— написавъ —
Несторъ Дмитрôвъ.
Накладомъ ред. „Свобода".
Цѣна . . . . 10 цнт.

Хто хоче довѣдати ся докладно про Канаду, а особливо про условины житєвй нашихъ кольоністôвъ: Хто хоче набрати переконаня, чи варто осѣдати въ Канадѣ на грунтѣ — най купить собѣ за 10 цнт. ту книжочку, най добре перечитає и розмѣркує. Книжочка дуже интересна — не шкодило бы, щобъ каждый собѣ за 10 цнт. справивъ.

— Графъ Лелива (Е.Н. Матросовъ) написавъ дуже гарну книгу пôдъ заголовкомъ: „Заокеаньская Русь". Книжка тота вышла въ Петербургу, по россійски и бесѣдуе ся въ нѣй досить вычерпуючо про житє суспольне, економічне и народно-церковне всѣхъ Амер. Русинôвъ. Авторъ той книжки зъ роду малоросъ, дуже прихильно вôднѣсъ ся до групы Русинôвъ, котрыхъ тов. „Р. Н. С." а органомъ наша „Свобода", а безпощадной критицѣ пôддавъ „Соединеніе" и его органъ „А. Р. Вѣстникъ", рôвножъ и православну агітацію помѣжь нашими Русинами, котра не корысть а лише ганьбу приносить Россіи.

— Семанъ Федоровскій, властитель готелю въ Mayfield, Pa. оженивъ ся въ Shamokin, Pa. дня 20. с. м. О. І. Констанкевичъ въ ассистенціи ОО. Н. Дмитрôва и Ст. Макара повѣнчавъ новоженцѣвъ. Вечеромъ вôдбувъ ся чисто рускій пиръ въ сали надъ рускимъ сторомъ, де при пѣсни народнôй забавили ся люде весело и охочо.

ЧИТАЙТЕ! ВАЖНЕ ДЛЯ ВСѢХЪ!

Минувшого тыжня дня 15. юнія, вышло нове право въ Harrisburg-у штейту Пенсильвенія. Говерноръ Hastings пôдписавъ бiль пôсля Campbell, принятый сенатомъ, котрый такъ звучить: Каждый чужинецъ, то есть такій, котрый не есть сітізеномъ (немає американьскихъ паперôвъ) замешкалый въ штейтѣ Пенсильвенія, мусить платити пôдатокъ денно 3 центы. Право тое входить въ житє дня 1. юлія того року. — Право тое по части справедливе, по части нѣ, звернене есть головно противъ роботникôвъ у всѣхъ галузяхъ працѣ, а въ першôй линіи противъ роботникôвъ въ копальняхъ угля, где майже выключно працюють всѣ Славяне. Вôдъ того податку не буде ся могъ нѣхто ухилити анѣ утѣкати въ лѣсъ передъ екзекутникомъ, бо той податокъ будуть зтягати компаніи при пейдѣ. Не будуть они уважати чи ты робишь два дни по три кводры въ тыждни, та достанешь за мѣсяцъ 4 дол. они своихъ 90 цнт. мѣсячно вôдтягнуть. Буде то наукою для тыхъ мудрагелѣвъ або и недбалыхъ людей, котрй могли вже давно выбрати американьскй папери; а не зробили того. „Свобода" вже вôдъ кôлькохъ лѣтъ, каждого року по кôлька разôвъ накликувала людей, щобы выбирати американьскй папери. Хто послухавъ—выйшовъ добре. Старайте ся каждый хоть теперь выбирати папери, разъ длятого, щобы не платити довго того денного 3 центового податку, по друге, щобы забезпечити ся передъ еще острійшими правами, котрй може вже въ короткôмъ часѣ противъ несітізенôвъ будуть ухвалени. — Зъ повышного 3 центового податку сподѣє ся штейтовый рядъ мати около одного міліона доляр. рôчного доходу. Зъ того половина т. е. 500 тысячъ дол. буде призначена на школы, а друга половина на розличні выдатки штейту.

Податокъ вôдъ емігрантôвъ.

Сенаторъ Tilman запоевъ на посѣдженю сенату дня 15. червня, що додасть поправку до тарифового бiлю, жадаючи установлена поголовного 100 дол. вôдъ каждого, хто приплыне зъ старого краю до Сполученыхъ Державъ. Въ выжъ згаданôмъ додатку буде ще установлене, щобы на тыхъ всѣхъ, котрй прибувають до Америки, на те тôлько, щобъ знайти працю и робити бізнесъ а не зôстати обывателями, будуть установлені грошевй кары и вязниця.

ЗАМАХЪ НА ЖИТЕ ФРАНЦУЗКОГО ПРЕЗИДЕНТА.

Коли французкій президентъ Faure выѣхавъ повозомъ на проходъ, хтось зъ товпы, котра численно коло президента зôбрала ся, кинувъ пôдъ его повôзъ бомбу, котра случайно не зробила жадного ушкодженя. Полиція метнула ся шукати за виновникомъ, але не могла его въ такôмъ натовпѣ вислѣдити. — На мѣсци замаху знайшли выраду на два центаметры довгій, въ котрôмъ умѣщеный бувъ выбуховый матеріялъ, старый револьверъ и карточку зъ написомъ: „Смерть Феліксови Форови". Полиція припершиувала богато подозрѣлыхъ анархістôвъ, котрй за-для браку доказôвъ зôстали выпущені на волю.

Справы роботничѣ.

— День 21. серпня унїи роботничій въ Wheeling, W. Va. будуть святковати яко день працѣ.

— Унїя мулярôвъ въ нюйорскихъ ухвалила, щобъ єи члены голили ся лишь въ унїйныхъ голярняхъ.

— Губернаторъ Гастінґсъ пôдписавъ право, що роботники могуть належати до организацій роботничихъ, а урядники вôдганяючи ихъ за то вôдъ працѣ, мають пôдпадати карѣ вôдъ 1000 до 2000 дол.

— Въ сенатѣ гаррісбургскомъ ухвалено право, пôсля которого роботники, необывателѣ американьскій, мусять платити 2 цнт. податку денно або $7.30 на рôкъ. То вôдносить ся лишь до тыхъ роботникôвъ, котрй будуть заняті при публичныхъ роботахъ.

— Комісія статистичного бюра роботничого въ Ню-Йорку обчислила, що за остатнихъ 5 лѣтъ пересѣчный зароботъ американьского роботника выносивъ $450.

— Газета „Labor" доносить, що въ мѣсяци мартѣ 169,500 роботникамъ въ Англіи пôдвысшено платню, а 2,500 знижено. Та звышка выносила 16 цнт. на голову.

— Организація роботничі въ Ню Йорку хочуть поставити свого кандидата на урядъ майора мѣста и сподѣють ся, що ихъ кандидатъ звытяжить.

— 17. с. м. въ Panhandle Mines коло Пітсбурга рано о 8. годинѣ найшли свою смерть Петро Копча зъ Жыдѣ и одень Словакъ не знаный намъ по имени. И крикнули си американскй шовиністичні газеты: се доказъ, щобъ не пускати чужихъ роботникôвъ, замкнути иммігрáцію, бо чужинцѣ неосторожный, не знають роботы. Се справдѣ, що они самі були тому винні, бо забули „ганки" пôпôднирати стовпами и длятого обôрвана брила угляна придусила ихъ. Зважививши однакъ, що въ згаданыхъ майнахъ пôлагоджуєсь всьо електрікою и роботниковй треба добре звиватись, щобъ заробити на мизерный кавалокъ хлѣба, замѣтки американскихъ газетъ були що наименше ідіотичні. Чи то саме не може притрафити ся американскому роботникови?

— Въ майнахъ на околици Minonk, Ill. вôдъ 1. мая треває страйкъ. Минувшого тыждня прийшло до значныхъ розрухôвъ зъ причины, що де-котрй майнеры вернули до роботы, що неподобало ся бôльшости.

СКРИНКА ЛИСТОВА.

Н. Евгеній Бачинскій, друкаръ—зволить подати намъ свою адресу въ цѣлях для него дуже корисныхъ.

BA 52

Бѣлцарова 20. мая 1897.

Чесні земляки вôдъ Грибова!

(Дальше).

1880 року прійшовъ я въ ваше село Бѣльцаровяне. Вашй вôтцѣ зъ початку не пôзнали мене, я для нихъ выдававъ ся строгій, такъ само и вы дивили ся на мене въ боязни дитинной, но коротко по тôмъ показалось хто я и чого хочу. Подали ся всѣ безъ изятія и стали вôтцѣ правдивыми вôтцями, матери того рода матерями своихъ дѣтей, а дѣти пôзнали кого въ родичахъ почитати мають. Село двиглось морально и матетіяльно и можу чутись щасливымъ, що я сповнивъ мôй довгъ совѣсти для користи людей. Вы всѣ зъ моего прихода Бѣльцаровы, будете не лише для мене свѣдками, но такожь и для другихъ, що бѣда учить и научила розуму! Вашй вôтцѣ були въ великôй нуждѣ, а коли я знявъ оболонку грѣховну зъ очей ихъ и увидѣлись надъ пропастію души и тѣла, прозрѣли, стали чесными господарями а вы ихъ чесными дѣтми. Я вами могу истинно гордитись, бо хотя васъ взглядно менше якъ зъ другихъ селъ, то слѣдôвъ працѣ рукъ вашихъ есть бôльше. Пытаюсь, котре село въ нашôмъ повѣтѣ мае въ касѣ зложеный грôшь тяжкои працѣ — а мое село одно колись зъ найнужденнѣйшихъ, выслало въ Америку молодежи до 50 душь, котрй на родину громадно гроша выслали, зъ чого по заведеню господарства и упорядкуваню въ дома, высше десять тысячей въ грибôвской касѣ зложено, и можна сказати вы покрыли честію вашихъ родичей и сродныхъ. — Хто не знае Юрка Хиляка, Лешка и Василя Галабурду, Тедора Костальника, сына Діонізія, Асафата Горощака, ...ія и Гриця Трохановского ... зложившихъ богато грошa? А чи не чесно ведуть ... дальше Габуры, Костельники, Трохановскй, Гербуты и прч. — Выйшли они зъ школы бѣды и знають честь хоронити, чесно працьовати, щадити, людей и Бога почитати.

Пишучи то, втолочилось ...е перо глубоко въ папѣръ, ...ъ кобы то мало щось о...ачати, щобы устати писа... або добре здогадатись чи ...ма въ Америцѣ зъ моего ...ихода и такихъ, що не ...ше собѣ нечестію школ...ть, но що бôльше, Бога и ...дичей стались великими ...рогами. Подумавши, я тра...въ на теперь на двохъ, котрй для Бѣльцаревянъ неславою суть. Видите всѣ зъ одної школы бѣды, но не всѣхъ она обучила, а то ко...тко зъ той причины, що ...атили честь и вѣру въ Бога. Я зъ ними може не побачу ся, бо они не суть морскими ластôвками, щобы легкимъ коштомъ на родину повернути могли, а суть ...ми богачами, за котрыми ...тобливо кричать: ,,утѣ...олый, бо тя обôдру'', ... и надѣя на побачене ...ь ними безплодна. Було ...ротое несовѣстно зъ ...и стороны о нихъ забути, ... я ихъ яко дѣтей то въ ...ркви то школѣ провадивъ. —Такъ пытаю передовсѣмъ тебе Денозю зъ горбка, якъ ... чи въ Америцѣ чести не цѣнять, Бога не почитають, грошѣ не шанують? Чи въ Америцѣ такъ слабй стѣны домôвъ, що ихъ пôдпирати треба, коли захвѣе ся тѣло, оморочене напиткомъ и то тогды, коли другй тяжко працюють, памятаючи на потребы власнй и своихъ рôдныхъ? Чи слѣдуе блудити ночами якъ пергачь, коли товаришѣ по тяжкôй працѣ на ложахъ своихъ сномъ заколисанй? Чи не стыдно и не грѣшно тогды, коли богобоязливй въ свобôднôй хвили якъ одинъ мужь засылають сердечну молитву до Господа Бога, безъ памяти лежати чи на мѣсци публичнôмъ чи для роскошуючихъ признаненôмъ?! Чи у тебе пропала память и заскорупѣло серце, щось забувъ на твое дѣтя Ярослава?!! Бѣдняка знае, що вôтця мусѣло мати, но не знае его зъ обовязку родительского. Денозю, якъ я тебе радо мавъ, а ты ненадѣйно выродивъ ся и ставъ-есь плямою на тôй малôй громадцѣ твоихъ селянъ! Возми Бога въ помôчь, незатворяй очей на видъ красныхъ примѣрôвъ товаришей твоихъ, а Богъ допоможе и станешь еще милымъ Богу и людемъ.

А ты паничу, молодый Грицю сыне Матвія зъ Нестерôвки, ты такожь належавъ колись до мене — правда ты паничь, годѣ тобѣ приблизитись до бѣдної, голодної, старенької матери твоей, годѣ тобѣ признати ся до ней, бо она вже выховала тебе и даешь собѣ самъ рады. Но Гриню, коли бы ты почисливъ безсоннй ночи матери твоей при колысцѣ, тысячи пѣсней вôдспѣваныхъ, щобысь безсонно не томивъ ся а уснувъ; кобысь почисливъ сотки лѣтеръ молока грудного зъ кривдою еи здоровя, тобою якъ пявкою зôссаною; коли бысь згадавъ якъ она при тяжкôй роботѣ въ поли въ холоднй дни своею одежиною тебе прикрывала, а сама зъ зимна зубами звонила и на цѣломъ тѣлѣ вôдъ студени якъ осика дрожала; коли-бысь хотѣвъ оцѣнити тую страву, котру сама собѣ вôдъ губы вôдтягала, а тебе кормила, щобысь не заморивъ ся голодомъ, а сама о голодѣ працювала; коли-бысь зваживъ якъ на тебе нову одѣжь надѣвала, а сама латами стареньке тѣло покрывала; коли-бысь пригадавъ собѣ ей заплакане лице, коли тебе въ Америку выпроваджала, предчувствуючи нещасте твое; коли-бысь видѣвъ ту матеръ твою согнену якъ клюка зъ довголѣтної болѣзни, еи západене вôдъ слезъ неусыхаеме лице, очи укрывшй ся уже въ глубинѣ головы и облятй слезами — о Гриню, если знаешь, що то есть матерь, задрожавъ-бысь на цѣлôмъ тѣлѣ и покотила бы ся слеза жалю по твоимъ лици... Переполохъ напавъ бы на тебе навѣть и тогды, коли-бысь глупымъ розумомъ и въ Бога не вѣривъ. Запамятай портретъ вѣрно мною вôдданый твоеи матери и подиви ся на свôй, бо правдоподôбно маешь его, якъ стыдно стане тобѣ, щобы такій при зигарку и рукавичкахъ паничь, мавъ такъ мизерную матеръ мати. Она бѣдуе, сумуе — а ей паничь здае ся роскошовати, зъ Денозьомъ шваґромъ углы стемилюе! — Я знаю, що за тотъ портретъ матери твоей и твôй, коли-бымъ бувъ въ Америцѣ ты не бувъ бы менѣ вдячный и вôдплативъ бысь менѣ грубымъ образомъ, но ту въ моимъ приходѣ не мавъ-бымъ зъ тобою страху, бувъ-бысь якъ и другй Богу и людямъ милый и матеръ уважавъ-бысь за матерь. Паничу, за таку вдячнôсть и честь для родичей Богъ тобѣ выплатить и диви ся на конець жизни твоей — глядаешь роскошей, найдешь бѣду, глядаешь славы, упадешь въ нечесть, но Богъ знае чи буде еще часъ поправити ся, чи стане часу до науки!...

(Конець буде.)

За ,,Свободу" належить ся заплатити!

Т... ...вымись, трудись, учись, до ,,СОЮЗА'' запишись, до читальнѣ ходи, Бога въ сердцю май, ближнього люби, церковь посѣщай, ,,СВОБОДУ'' читай, Русь святу люби, доброму научайся, грошей немарнуй.

въ процеса не вдавай ся. Въ льотерію не грайте, тôлько грôшь щадѣть. Братя! намъ треба ,,Народного Дому'', ану скиньтесь по центови. Се не забувайте! . . . Буде зъ васъ.

е ...